

Delo je bilo napisano v prvih mesecih po prestrukturiranju oziroma koncu zasedbe, zato bolj kot poglobljeno refleksijo celotnega dogajanja ponuja podroben vpogled v dogajanje ene izmed praks, ki so se rodile iz živahnega protestniškega gibanja. Čeprav so se utemeljile na kritiki obstoječega sistema, so skozi proces upora proizvedle konkretne alternative družbenih odnosov, ki prečijo obstoječe norme. Skupaj z bogato zbirko vseh pomembnejših dokumentov, ki jih je proizvedla pobuda, knjiga tako predstavlja pomembno delo na področju razumevanja in kritike socialnega dela, zato bo v prihodnje gotovo služila kot eden ključnih elementov raziskovanja antikapitalističnega gibanja v lokalnem prostoru.

Jasmina Šepetavc

Tatjana Greif: Skozi razbito steklo. Ljubljana, Založba ŠKUC – Vizibilija, 2011. 268 strani (ISBN 978-961-6751-52-0), 17 EUR

Zbornik člankov in esejev *Skozi razbito steklo* obsega izbor raznolikih prispevkov iz dnevnega časopisja (Večer, Dnevnik) in periodičnih teoretskih izdaj (Reartikulacija, Časopis za kritiko znanosti, Maska in Lesbo), ki jih je aktivistka, doktorica arheologije in urednica Tatjana Greif, napisala v prvem desetletju 21. stoletja. Greifova se v knjigi posveča »velikim temam« (ki pa v dnevnem časopisju navadno ostajajo obrobne, nereflimirane in nekontekstualizirane) človekovih pravic – migrantov, beguncev, oseb LGBTIQ, Romov in revnih – spolov in seksualnosti, religije, fašizma, rasizma in kapitalizma, pri tem pa bralca spretno vodi skozi povezave, kompleksnosti in paradokse, ki jih generira družbeni ustroj novega stoletja. Tako v delu beremo pronicljivo kritiko nacionalizma in fašizma, ki prežemata in vodita evropsko trdnjavo v njenih politikah do manjšin, konservativizma liberalizma ter konservativnega preobrata gejevskega in lezbičnega gibanja, pa tudi reartikulacijo lezbične in gejevske umetnosti kot aktivizma, ki je najprej nastajal na ulicah, kot nekoč parade ponosa, preden jih je kanibaliziral kapitalistični stroj pod pojmom ekspanzivne »roza ekonomije« na Zahodu ali paralizirala grožnja nacionalističnega nasilja in božjega srda verskih institucij na Vzhodu.

Čeravno je na prvi pogled tematska in formalna raznolikost napisanega lahko vir kritike o nekoherentnosti, knjigi uspe pronicljiva in brezkompromisna kulturna kritika, ki jo je bilo nazadnje moč brati nekje med naraščajočo jezo drugega vala feminizma, z razliko, da avtorica pri tem ne zapade v enostavne formule enega sovražnika niti ne ponuja utvare enostavne rešitve. Če beremo knjigo razdrobljeno, beremo eseje, ki so odziv na trenutne dogodke: deportacijo iranske lezbijke Pegam Emambakhsh, ki ji doma grozi smrtna kazen; delovanje ekstremistične skupine ITS – Identiteta, tradicija, suverenost v evropskem parlamentu, utrjevanje evropskih meja, propadle zakone za ureditev istospolnih skupnosti v Sloveniji, nov napad na parado ponosa ... Ko knjigo beremo v celoti, šele jasno uvidimo repetitivno in stopnjevanje, povezave in vzorec svetovnega reda. Kar Greifovi uspe, je izris jasne kartografije moči tukaj in zdaj, bolj kartografije tokov moči, katere strategija je ravno subverzija nelinearnega delovanja kapitalističnega geopolitičnega reda, za opisovanje paradoksov in kontradikcij, ki jih generira era globalizacije (Braidotti 2006). Povedano drugače: avtorica se loti težavne naloge kartografskega opisa, ponuja nam ga v branje in nas nagovarja, naj opustimo vsakršne iluzije o tukaj in zdaj; knjiga nas vodi po polju potestas, polju mehanizmov nadzora in upravljanja teles ter želje, a vedno že z mislijo na novo figuracijo političnega – potentio – iskanjem novih potencialov opolnomočenja in spremembe.

Avtorica v svojem aktivističnem delu izhaja iz tradicije civilnih političnih gibanj, ki jim ostaja zavezana tudi v teoriji – njeno pisanje vodi jasno zavedanje o politikah lokacije kot prostorsko-časovnih pogojih umeščanja in utelešanja, ki jih prevede v osredotočenost na dve politični tvorbi naše lokacije in časa – Slovenijo in EU. S tem odstre prvi paradoks novega evropskega fašizma v porastu: medtem ko uničujoči kapitalizem brez omejitev in centra pustoši po globalni pokrajini in pušča za sabo pustinja, so vse bolj impotentne nacionalne in evropske trdnjave zaposlene z izključevanjem »tistih kategorij, ki ne delujejo v smeri narodnotvornega, katoliškega, heteronormativnega, jedrnega in monogamnega režima« (str. 31), ki se počasi drobi. Kar beremo, je konkretizacija zgodbe v krizi subjekta v svoji standardni različici belca, heteroseksualnega moškega srednjega razreda, ki hira že zadnjih nekaj desetletij, a vedno znova vstane s smrtne postelje, da bi pregnal svojo bolezen. Verjetno ni treba izpisati, da je strukturno mesto bolezni pripisano manjšinam, ki tako zavzamejo nevhvaležno mesto simptoma, če ne vira krize, v optimističnih filozofskih formulacijah celo vzorec postajanja, alternativnih subjektivacij in pozitivne transformacije. V registru potentie mogoče res, v registru potestas je realnost še vedno ta, upravičeno opozarja avtorica, da so lezbištvo in druge oblike marginalizacije »nenehna grožnja dominantni večinski, patriarhalni, heteronormativni kulturi« in tako nimajo »nikakršnih izgledov lagodne eksistence, gladkega materialnega in ekonomskega preživetja, stalne zaposlitve, redne službe, stanovanja, zdravstvenega zavarovanja, socialne in ekonomske varnosti, pokojnine in zagotovila za dostojno starost« (str. 154). In če postanemo na polju materialnosti – telesne materije in življenja samega – je ta za migrante, ki jih opisuje Greifova, tista zadnja meja, ki je ogrožena vsak dan, medtem ko schengen zanje ostaja neprepustna trdnjava. V tem razkoraku politike in življenja je v knjigi opisana marketinška (!) poteza centra za begunce, ki je na svojih internetnih straneh objavil kampanjo z zgovornim sloganom Iran – lepo za umret!, istočasno pa po sodobnih evropskih taboriščih čakajo migranti na deportacijo v smrt. Že skorajda slaba satira, če bi le smeh prekinil dramaturški trans te postavitve, pa je navadno niti javne eksekucije ne. »Sprušujem se, ali švedske deportacije potem izvaja SAS, ki je kot prva letalska družba uvedla posebno internetno stran za gejevsko tržišče? Ali je roza ekonomija tržna niša migracijske politike?« (str. 30) In krog je sklenjen ...

... Avtorica se na tej točki vrne nazaj h koreninam in genealoško izriše zgodovino gibanja LGBTIQ v vseh njegovih kontradikcijah, predvsem pa pokaže, kaj se je zgodilo s pojmom razlike, ki je izgubil svoj pozitiven in afirmativen potencial ter postal del kapitalističnega ustroja požiranja razlik, njihovega prepakiranja in prodajanja, tam, kjer si jih kakopak lahko privoščijo. »Velik del svetovnega gejevskega in lezbičnega aktivizma se dobrika verskim institucijam, nekritično favorizira gejevske poroke ... Posnema staro, namesto da bi terjala novo. Osamljene zahteve po odpiranju vprašanja rasizma in ksenofobije znotraj homoaktivizma delujejo v tako zatohli klimi naravnost heretično« (str. 60–61). Avtoričina pozicija je eden izmed teh osamljenih klicev, po katerem ne moremo misliti emancipacije izolirano za posamezno skupino niti se ne smemo ujeti v moderno liberalno držo zagovarjanja pravic na osnovi enakosti, ki je v svojem bistvu globoko konservativna drža, v katero se je ujel velik del nekoč progresivnih civilnih gibanj. ... Avtorica jasno zagovarja razliko in njen emancipirajoči potencial, razliko v pozitivnem in afirmativnem pomenu besede. In nakaže potencial novega, če bi le znali do konca razbiti staro.

Literatura:

Braidotti, Rosi (2006): *Transpositions: On Nomadic Ethics*. Cambridge, Malden: Polity Press.